

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915.

Andra kammaren.

Nr 16.

Tisdagen den 9 februari.

Kl. 3,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 18, med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m.; och begärdes ordet därvid av

*Ang. remiss
av en proposi-
tion.*

Herr Hellberg i Ljungskile, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Angående denna sak skall jag be att få säga några ord. I denna Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m. föreligger ett aktstycke av allra största betydelse för det svenska samhället. Det gäller här att knyta de band, varmed familjen omslutes och sammanhålls, och, enär familjen utgör samhällets rot och ursprung, kan intet vara viktigare än vården om densamma.

Vid lagstiftning angående äktenskapet gäller det alltså ett arbete på själva grundvalen av det svenska samhället, och frågan är nu, om kristna eller icke kristna principer därvid böra få göra sig gällande. Frågan synes ju ej svår att besvara, ty så länge Sverige ännu är en kristen stat måste det ju åligga statsmakterna att på kristen grund bygga det svenska samhället, och bland alla medlemmar av vårt folk, som önska samhällets bestånd, torde knappast råda mer än en mening om, att kristendomen är den säkraste grund, varpå ett samhälle kan byggas, och att ingenting kan finnas, som så mäktigt främjar sedlighet och laglydnad hos ett folk som kristendom och gudsfruktan.

Ehuru det alltså måste erkännas, att det ligger uti statsmakternas eget intresse, för att ej tala om deras skyldighet som kristna statsmakter, att här bygga på kristen grund, så möter dock vid genomläsandet av den kungl. propositionen en viss tvekan om, huruvida detta överallt blivit iakttaget. Så synes det kyrkliga intresset vara alldeles förbigånget i 4 kap. 1 och 4

Ang. remiss
av en proposition.
(Forts.)

§§, där det helt kort heter: »Äktenskap ingås med kyrklig eller borgerlig vigsel» och »Med borgerlig vigsel må äktenskap ingås, evad de trolovade kunde erhålla kyrklig vigsel eller ej». Det verkar, som vore det från statens synpunkt fullkomligt likgiltigt, om makarnas förbindelse erhöles kristlig karaktär genom dess ingående inför kyrklig myndighet, eller den erhöles kristendomsfientlig karaktär genom att kontrahenterna, oaktat de voro därtill oförhindrade, i strid mot kyrklig ordning och i motsats till gudsfruktan, i det viktiga ögonblick, då deras förbindelse slöts, underlåte de kyrkliga bruken och att genom Guds därvid brukade ord söka och mottaga Hans välsignelse. Särskilt är ock benämningen »vigsel» helt oberättigad i fråga om giftermåls ingående annorlunda än inför kyrklig myndighet. Det förefaller, som om statsmakterna genom ett sådant beslut skulle inför folkmedvetandet göra dessa, ur kyrklig synpunkt sett, så olika sätt att ingå denna förbindelse fullkomligt likvärdiga, ändock det icke kan anses vara likgiltigt för staten, om dess medborgare vänjas att betrakta de kyrkliga institutionerna med förakt och likgiltighet, liksom det ej heller kan anses vara en kristen stat värdigt, att giva allmänheten anledning till en dylik uppfattning av kristna institutioner.

Vidare vill jag ej nu upptaga kammarens tid. Jag har endast med dessa ord velat uttrycka en önskan om, att vid förhandlingarna angående föreliggande kungl. proposition ej allenast de juridiska, utan ock de kyrkliga principerna må få göra sig gällande.

Vidare anfördes ej. Kammarén beslöt att hänvisa ifrågasvarande proposition jämte det i anledning av densamma avgivna yttrandet till lagutskottet.

§ 3.

Bevillningsutskottets härpå föredragna betänkande nr 1 bordlades åter.

§ 4.

Interpellation.

Herr talmannen gav nu på begäran ordet till

Herr Hildebrand, som yttrade: De senaste officiella och halvofficiella meddelandena från krigförande makter synas giva vid handen, att sjöfarten å Nordsjön kan under en nära framtid bli så försvårad, även för neutrala länders fartyg, att Sverige icke kan påräkna den tillförsel av brödsäd och fodermedel, som ansetts behöfelig. Även om tillförseln icke helt avskäres, utan allenast minskas, kunna stora svårigheter uppstå av sådan art och omfattning, att synnerligen allvarliga åtgärder bli påkrävda redan nu.

Vad produktionen angår, torde några kraftigare åtgärder knappast vara tänkbara. Uppmärksamheten får väl därför i högre grad än hittills inriktas på konsumtionen i syfte att åstadkomma planmässigt tillvaratagande av alla i landet förefintliga förråd och den största tänkbara sparsamhet vid deras användning. Möjligen måste folknärningen i ett eller annat hänseende läggas om till större anpassning efter förefintliga förråd, vilket endast kan ske om den stora allmänheten får kännedom om nödvändigheten av en omläggning och om bästa sättet att genomföra den. Den härför erforderliga upplysningsverksamheten kunde måhända bäst övertagas av enskilda organisationer och personer, men initiativet till åtgärder, vilka eventuellt kunna finnas nödiga, torde efter noggrann prövning behöva tagas av K. M:t, enär för närvarande enbart inom regeringen torde finnas möjlighet att överblicka situationen och att i dessa frågor tillräckligt påverka den allmänna opinionen. Även andra och mera genomgripande åtgärder kunna måhända bli behövlige. En närmare prövning av vad som kan erfordras och lämpligen kan genomföras, tager naturligtvis åtskillig tid, vilken omständighet må anföras såsom anledning till, att jag icke avvaktat händelsernas utveckling, utan redan nu tillåtit mig taga upp frågan.

Jag inser till fullo, att emot ett statsingripande på detta område av sådan omfattning, att det verkligen får tillbörlig betydelse, starka principiella invändningar kunna anföras, men återigen måste hänsynen till folkets liv och hälsa i en farlig situation sådan som den närvarande tillmätas större vikt än principiella betänkligheter; väsentligt är blott, att efter genomgången kris förhållandena åter bli normala, med återkallande av de statsförmyndarestadganden och den ingående statskontroll, som nu måhända bli oundvikliga.

I känsla av den nuvarande situationens djupa allvar anhåller jag om kammarens medgivande att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande spörsmål:

Anser herr statsrådet, att ett ingripande och en kontroll från statens sida till reglering av brödsädes- och foderförbrukningen inom landet kunna vara behövlige?

Om så är fallet, vilka åtgärder anser herr statsrådet vara oundgängligen nödvändiga och praktiskt genomförbara?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 5.

Härefter erhöles på begäran ordet av

Herr Thorsson, som anförde: I skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll 1904 års riksdag om förbuds utfärdande »mot all utskänkning av öl å arméns lägerplatser ävensom inom arméns och flottans samt kustartilleriets kasernområde». I överensstämmel-

Interpellation.
(Forts.)

Interpellation.

Interpellation. se med riksdagens sålunda uttalade önskan utfärdade Kungl. Maj:t 1905 en förordning, vars andra paragrafs andra moment lyder sålunda: »Ej må tillåtelse meddelas till försäljning av vin och öl inom läger, kasernområde eller annat uteslutande för krigsmaktens behov upplåtet område.»

(Forts.)

Genom dessa åtgärder har såväl riksdagen som Kungl. Maj:t tydligt angivit sin önskan vara en effektiv torrläggning av våra kasernområden, och i arméns spisordning är numera varje sådan bestämmelse utesluten, som kan giva anledning till truppens förplägnad med öl eller andra rusdrycker. Såvitt jag erfarit, synes också truppbefälet ha beflitat sig om att icke till truppen i form av »kostförstärkning» eller annorledes utlämna spirituösa drycker.

Till min kännedom har emellertid kommit, att aktiebolaget Göteborgssystemet i Göteborg under sistlidne augusti månad till tredje arméfördelningen levererat 1,000 liter »absolut rent» brännvin. Detta spritinköp synes mig stå i uppenbar strid med de av konung och riksdag här ovan angivna direktiven, varför jag anhåller om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet få framställa följande spörsmål:

- 1:o) Har denna av tredje arméfördelningen verkställda upphandling av brännvin skett utan herr statsrådets vetskap?
- 2:o) Vartill hava dessa 1,000 liter varit avsedda att användas? och
- 3:o) Varifrån hava medlen till detta uppköp utanordnats?

Jämväl denna framställning bordlades.

§ 6.

Vidare lämnade herr talmannen ordet till

Herr R ö i n g, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Vid det plenum i första kammaren sistlidne fredags afton, då tiden utgick för avgivande av de motioner, som skulle komma att behandlas av första kammarens båda tillfälliga utskott, framlade herr David Bergström en motion, i vilken han yrkar, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredningar, varigenom svensk handel, svensk industri och svensk sjöfart skulle kunna på bästa sätt främjas, speciellt efter världskrigets upphörande.

Denna motion har väckt ett berättigat intresse icke blott inom dagspressen, utan framför allt, vågar jag säga, inom riksdagskretsar. Sedan jag tagit del av motiveringen till densamma och sedan jag samspråkat med en del kammarkamrater från olika partier, vilka dela min mening i frågan, har jag kommit till den bestämda uppfattningen att det för behandlingen av detta ytterst viktiga spörsmål vore bäst, om samtidigt med att herr Bergströms

motion behandlas av det första kammarens tillfälliga utskott, till vilket den är remitterad, frågan även kunde bli föremål för behandling i ett av andra kammarens tillfälliga utskott.

På grund härav tillåter jag mig, med hänvisning till § 56 riksdagsordningen, vördsamt hemställa till denna kammare att få vid detta plenum väcka samma motion, som herr Bergström avgav i första kammaren sistlidne fredag.

Kammaren biföll herr Röings anhållan, varefter denne avlämnade den ifrågavarande motionen, som erhöll ordningsnumret 186; och blev motionen på begäran bordlagd.

§ 7.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr Vahlquist under 4 dagar fr. o. m. den 10 febr.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,50 e. m.

In fidem
Per Cronvall.